

СТАНОВИЩЕ

ОТ

проф. д-р Петя Начева Осенова, СУ „Св. Кл. Охридски“, 2.1 Филология
на дисертационен труд „Тенденции и личности в дипломатическия превод в България в
периода 1944 – 1974 г. и някои съпоставки със СССР, САЩ, Румъния, Унгария и Куба“
за придобиване на научната степен „доктор на науките“
по професионално направление 2.1 Филология (Теория и практика на превода)
с кандидат доц. д-р Борис Анатолиевич Наймушин

Със заповед № З-РК-239/15.07.2026 г. на проф. Пламен Дойнов, д.н., Ректор на Нов български университет (НБУ), съм определена за член на журито по защитата за дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“.

Представеният набор от материали от кандидата включва всички необходими документи по процедурата. Борис Наймушин е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ. Трудът е авторски и оригинален. Не съм открила никакви елементи на плагиатство.

Борис Наймушин е щатен преподавател в НБУ от 1995 г. През 1989 г. той завършва българска филология с втора специалност английска филология в СУ „Св. Кл. Охридски“. През 1997 г. придобива образователната и научна степен „доктор“ в същия университет. От 2009 г. е доцент по теория и практика на превода в НБУ. Дисертантът е член на Съюза на преводачите в България и на European Society for Translation Studies. Той е и главен редактор на списание English Studies at NBU, което е индексирано в Web of Science Core Collection.

Представеният дисертационен труд съдържа 315 страници и 71 фигури. Използваната литература съдържа над 300 цитирания на публикации на български, руски, английски, френски, испански, румънски и унгарски. Източниците са научни, медийни и мемоарни, а също така и архивни. Тези факти показват богатата библиографска осведоменост на доц. Наймушин, както и способността му да работи с различни по тип източници на информация. Авторефератът е в обем от 38 страници и правилно отразява идеите и резултатите в труда.

Трудът съдържа обща характеристика, пет глави, изводи, списък с приносите, използвана литература и списък с използваните архивни материали.

Дисертантът е представил 5 публикации в индексирани издания, 7 публикации в нереферирани издания и 5 публикации в съавторство. Темите на статиите са в следните посоки: езикови проблеми при превода, с особен акцент върху страдателните конструкции; но и с оглед на фразеологията и чуждоезиковото обучение; преводите на Библията от различни гледни точки; писмен и устен превод; подходи на интерпретацията при превод; конкретни преводни ситуации в различни исторически времеви отрязъци и/или конкретни преводачи. В справката за минималните изисквания за НАЦИД публикациите, свързани с темата, са попълнени коректно.

Представени са 4 цитирания в индексирани издания и 14 цитирания в други издания. Прави впечатление, че цитиранията са изключително в чуждестранни издания, което показва влиянието на разработките на доц. Наймушин в областта на превода и по-специално на дипломатическия превод.

Дисертационният труд има следните библиографски данни: *Наймушин, Б. (2026). „Тенденции и личности в дипломатическия превод в България в периода 1944-1974 г. и някои съпоставки със СССР, САЩ, Румъния, Унгария и Куба“ (ръкопис). НБУ, департамент „Чужди езици и култури“.*

Темата на монографията е изключително актуална. Тя представя резултат от огромна изследователска работа върху параметрите на развитието на дипломатическия превод в България в периода на Студената война. Самият дипломатически превод е недостатъчно изследвана територия по различни причини, като например трудно достъпните данни, боравенето с различни по модалност източници, ролята на извънлингвистичните фактори и др.

Целите и задачите са обосновани убедително. Целта е да се реконструира и анализира дипломатическият превод в България в периода 1944–1974 г., като се вземат предвид политическите и социалните фактори, и се акцентира върху ролята на самия преводач в процеса. Формулирани са 6 изследователски въпроса, на които съответстват и 6 задачи. Така авторът изследва връзката между политическата обстановка след 1944 г., професионализацията на преводачите, моделите на преводаческа дейност, реконструкциите на редица професионални биографии на преводачите в разглеждания период.

Поставените цели и задачи определено изискват комплексен, интердисциплинарен подход и познания в различни области - езикознание, превод, история, архивистика и др. Затова смятам, че дисертантът се е справил успешно с комбинирането на различни методи, сред които просопографско-микроисторическият, историко-описателният и сравнителноисторическият анализ.

Представеният труд се състои от увод, предговор, изразени благодарности, пет глави, заключение, научни приноси и използвана литература. Много добро впечатление прави фактът, че всяка глава започва с кратко въведение и завършва с изводи. Текстът на автора е отлично структуриран и изключително четивен.

Първа глава представя критичен преглед на литературата по темата. Акцентът върху устния дипломатически превод е особено ценен, защото няма задълбочени изследвания в тази посока. Още тук е показана разликата с конферентния превод, като се подчертава, че дипломатическият преводач е повече от езиков преводач - той е доверено лице и познава добре протокола, политическата ситуация и спецификите на социума.

Втора глава въвежда в специализираната терминология и методология на дипломатическия превод в България. Обръща се специално внимание на комбинацията от използвани подходи - дескриптивен, сравнителен, просопографски, устни свидетелства и др. Дисертантът използва различни видове модалност при събиране на информация за реконструкцията на историята на дипломатическия превод и на професионалните биографии на самите преводачи - мемоарна литература, снимки, архиви, интервюта и т.н. Описани са трудностите при пресъздаването на достоверна картина на дипломатическия превод - съществуващи неточности, разминаващи се версии, слаба документираност и под.

Трета глава е особено интересна и приносна, тъй като тя анализира непроучената роля на чуждестранните и българските бригадири-преводачи в Народна република България в периода 1946–1949 г. във формирането на социалистически тип дипломатическа преводаческа дейност. Авторът прави сполучливи сравнения на ситуацията в България със ситуацията в Югославия и СССР. Разгледана е дейността на конкретни преводачи.

Четвърта глава е посветена на създаването и развитието на дипломатическия превод в България и СССР в периода на Студената война. Коментирани са биографиите на преводачите в процеса на тяхното професионално развитие в "голямата" политика. Интересен е изводът, че в България в сравнение със СССР се е формирала по-гъвкава и по-

свободна среда за дипломатически преводачи, в която се допускат не само щатни сътрудници, но и преподаватели, журналисти, редактори.

Пета глава от моя гледна точка е апробиращата глава. В нея се прилагат описаните по-горе подходи. Изследва се ролята на преводачите по време на XV сесия на Общото събрание на ООН през 1960 г. Идентифицират се преводачите на делегациите на България, СССР, Румъния, Унгария и Куба. Отново са дискутирани редица конкретни преводачи и езикови посредници. По мое мнение един много ценен извод е, че преводачите не са пасивни участници в международната дипломация, а проактивни субекти със съществено влияние и в политиката.

Дисертантът коректно е извел 16 научни приноса - 4 с методологически характер, 7 в историята на дипломатическия превод и 5 с приложен характер. В научен аспект дисертацията е първото цялостно изследване на историята на дипломатическия превод в България в периода на Студената война; по новаторски начин са използвани просопографският, микроисторическият и сравнителноисторическият подход за реконструкция на историческите факти - тези подходи са свързани в модел за идентификация на различни преводачи; въведено е понятието „масова субективна перспектива“, при което се очертава доминираща гледна точка, която се подлага на критичен анализ и проверка в различни типове източници. В областта на историята на превода приносите включват конструираните биографии на редица преводачи, ролята на различните професионални групи преводачи, формирането на новия тип преводачи в социалистическата държава, сравнението с преводаческата общност преди 1944 г. и с други страни от социалистическия лагер, хипотезата за еднаквата важност не само на езиковата компетентност, но и на политическата ангажираност на преводача. Приложните резултати се отнасят до разширяването на източниците за историята на дипломатическия превод, описанието на професионалната подготовка на преводачите и на бригадирското движение като стимул за създаването на социалистически ориентираният дипломатически превод. Поставената основа за изучаване на дипломатическия превод в неговия обществено-политически контекст и с неговите участници-преводачи отваря възможности за по-нататъшни изследвания с подобен интердисциплинарен обхват.

Приветствам факта, че авторът е посочил за какви дейности по дисертацията е използвал изкуствен интелект - езикова редакция, структуриране и това, което не разбирам

съвсем "обсъждане на възможни интерпретативни подходи" (стр. 8). Бих препоръчала в бъдещи разработки и да се упоменат видовете изкуствен интелект и използваните заявки. Смятам, че от гледна точка на структурата е по-уместно авторският предговор и благодарностите да предхождат въведението.

Направените от мен дребни бележки по-горе по никакъв начин не намаляват стойността на представения труд. От моя гледна точка това е фундаментален труд, който има висока научна и приложна стойност в няколко области - езикознание, превод, дипломация, политика, история, архивистика и др.

Затова въз основа на всичко казано от мен по-горе убедено давам своята положителна оценка на представения дисертационен труд и препоръчвам на Уважаемото жури да присъди научната степен „доктор на науките“ на доц. д-р Борис Наймушин в направление 2.1 Филология, за неговия дисертационен труд „Тенденции и личности в дипломатическия превод в България в периода 1944 – 1974 г. и някои съпоставки със СССР, САЩ, Румъния, Унгария и Куба”.

25.09.2026 г.

Автор на становище:

Petya Nacheva
Osenova

Digitally signed by
Petya Nacheva Osenova
Date: 2026.09.25
12:36:36 +03'00'